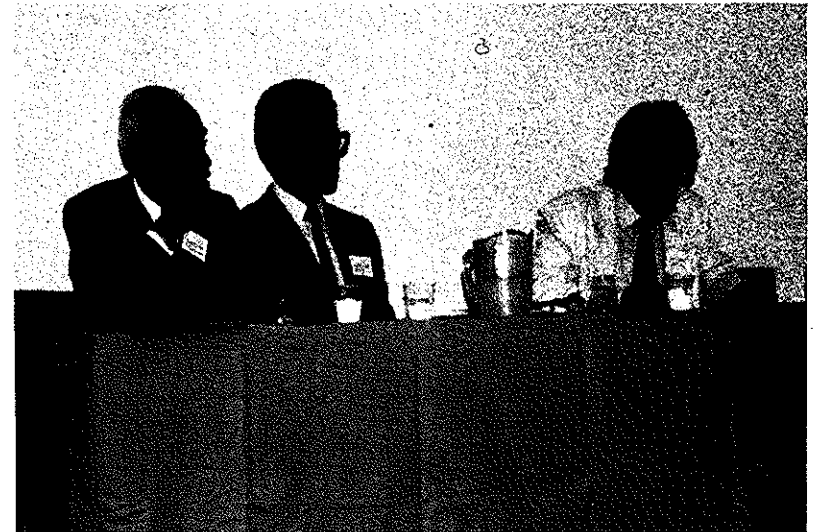

**ACTES
DEL SISÈ COL·LOQUI
D'ESTUDIS
CATALANS
A NORD-AMÈRICA
Vancouver, 1990**

BIBLIOTECA
ABAT
OLIBA
S

PUBLICACIONS DE L'ABADIA DE MONTSERRAT

L'ESTRUCTURA INFORMACIONAL DE L'ORACIÓ I LA DISLOCACIÓ EN CATALÀ¹

És ben sabut que les oracions, a més de satisfer certes condicions lògico-semàntiques i d'estructura predicat-argument, també han de satisfer uns requeriments informacionals. Aquesta estructura informacional consisteix en un 'empaquetament' (cf. Chafe 1976, Prince 1986, 1988) del contingut proposicional lògico-semàntic i és observable en fenòmens sintàctics com la topicalització, el moviment de sintagmes verbals, etc., que reflecteixen articulacions informacionals com 'focus-rerefons' i 'tema-comentari'. (cf. Gundel 1974, 1987. Green 1980, Prince 1981, Ward 1985 i els ja esmentats, inter alia). Tanmateix, a llengües com l'anglès, on l'ordre de mots és força estricte, es fa més difícil d'observar amb detall els efectes estructurals de l'articulació informacional.

El català, per altra banda, tal com mostrarem, representa aquesta articulació informacional d'una manera molt directa, i ho fa mitjançant operacions com la dislocació a la dreta i a l'esquerra. El focus es troba dins el nòdul oracional més baix i els elements del rerefons es disloquen a posicions no-argument en un procés d'adjunció. Veiem, doncs, que, al català, l'ordre de mots a la superfície reflecteix aquestes nocions informacionals, mentre que altres requeriments gramàtics com l'estructura predicat-argument i les relacions de cas es representen d'una manera més indirecta mitjançant una sèrie de clítics i categories

¹ Aquesta ponència és només una crònica de nivell introductori de la recerca duta a terme a Vallduví (1990). Vull agrair Jack Hoeksema, Anthony Kroch, Ellen Prince i molts altres col·legues pels seus consells i suggeriments tant abans com durant l'evolució d'aquest estudi. Lluís Payrató i Joan Solà van contribuir amb comentaris a la versió oral d'aquesta ponència. Tot i això, qualsevol error és responsabilitat meua.

buides degudament indexades. Això fa que el català sigui una llengua ideal per a estudiar-hi l'empaquetament informacional i que, en conseqüència, esdevingui una peça clau per assolir l'establiment d'una caracterització universal de la representació d'aquest empaquetament.

Un dels objectius de la lingüística és determinar, en una llengua concreta o en el llenguatge natural en general, quines oracions són ben formades i quines no ho són i esbrinar quins mecanismes són responsables de la bona formació de les oracions. Un altre objectiu diferent, encara que interrelacionat, és establir de quina manera les oracions volen dir allò que volen dir, és a dir, establir de quina manera el significat es codifica a l'estructura sintàctica i fonològica de les oracions. Hom ha descobert, al llarg de la història de la lingüística, una sèrie de requeriments formals que cal satisfer per a garantir tant la bona formació de les oracions com l'adequada representació estructural del seu significat. Entre els requeriments formals que les oracions han de satisfer per a ésser ben formades hi ha les relacions temàtiques/argument i les relacions lògico-semàntiques.²

La importància de l'estructura temàtica és reconeguda per la gran majoria de teories sintàctiques. Els requeriments temàtics exigeixen que tots els arguments del predicat lògic d'una oració es manifestin estructuralment i estableixen que cap oració és ben formada si aquests arguments no hi són expressats d'alguna manera. Per exemple, els predicats lògics 'ficar' i 'regalar' agafen tres arguments (agent, tema i lloc/destí). Si una oració conté un d'aquests predicats, els seus tres arguments han d'ésser expressats a l'estructura de l'oració. Si hom no ho fa així, com en el cas de (1),

- (1) a. *Joe put the knife.
b. *El Pep va ficar el ganivet.

² Aquestes relacions no exhaureixen la llista de condicions estructurals que hom ha suggerit que les oracions han de satisfer. Hi ha la marcatge de cas gramatical, que sembla jugar un paper important en els casos d'elevació sintàctica, i l'estructura subjecte-predicat que alguns autors han proposat per a explicar l'existència de la noció 'subjecte'.

- c. *Joe gave to Joan.
d. *El Pep va regalar a la Joana.

on l'argument tema no es manifesta, les oracions que obtenim són agramaticals, és a dir, les gramàtiques del català i l'anglès no les poden generar (això hom ho indica amb l'asterisc (*)).

Un altre tipus de relació estructural que ha estat força estudiada és la relació entre els operadors de quantificació i el seu àmbit. Els quantificadors, com ara *tot*, *algú*, *molts*, *gaires* (i els seus variants morfològics), són elements semànticament complexos que s'han d'interpretar com a arguments d'un predicat i alhora com a operadors lògics que dominen tota l'estructura proposicional. L'oració (2)a conté un quantificador i l'oració (2)b no.

- (2) a. El Pep duu tothom al museu.
b. El Pep duu la Lluïsa al museu.

El significat de (2)a és que per a tot individu $x(x_1, x_2, x_3, \dots)$ el Pep duu x al museu. És a dir, a (2)a hi ha una extensió universal de la proposició que és absent a (2)b, la qual denota un esdeveniment particular. Aquest significat de (2)a el copsem fent que l'operador domini d'alguna manera, en l'estructura jeràrquica de l'oració, la resta de la proposició. Quan hi ha més d'un operador en una oració, sorgeixen casos d'ambigüitat de significat que depenen de les relacions de domini mutu entre aquests operadors.

Per a la majoria d'operadors el seu caràcter quantificador no té cap efecte estructural visible a la superfície. Tanmateix, hi ha una classe d'operadors que sí que afecten l'estructura: els operadors interrogatius o elements-qu. Normalment, l'argument que rep el paper temàtic destí, tant en anglès com en català, es troba a la dreta del verb, seguint l'argument tema. Aquest és el cas de les oracions (3)b i (3)d:

- (3) a. Whom did he give the pup to?
b. He gave the pup to Joan.
c. A qui va regalar el cadell?

- d. Va regalar el cadell a la Joana.

A les oracions (3)a i (3)c, en canvi, l'argument destí no és al lloc on l'esperàvem trobar sinó al capdavant de tot dominant jeràrquicament la resta de la proposició. Aquest efecte estructural es deu al caràcter quantificador de l'element-qu. Que els elements-qu són quantificadors es fa palès si tenim en compte que, quan apareixen en una oració amb un altre quantificador, sorgeixen ambigüitats de significat. L'oració a (4)a, amb els operadors *què* i *tothom*, té dos significats distints, especificats a (4)b i (4)c:

- (4) a. Vull saber què va veure tothom.
 b. Vull saber quina cosa és aquesta cosa que tothom va veure.
 c. Vull saber quina cosa, possiblement diferent, va veure cada un d'ells.

El parlant que enuncia (4)a amb el significat de (4)b no vol saber el mateix que el parlant que enuncia (4)a amb el significat de (4)c. Les condicions de veritat d'aquests dos significats són diferents.

Tanmateix, amb els requeriments temàtics i lògico-semàntics no en tenim prou per a delimitar el conjunt d'oracions ben formades d'una llengua. Compareu, per exemple, les oracions (a) i (b) en els exemples següents:

- (5) a. I still haven't written the second chapter.
 b. The second chapter I still haven't written.
 (6) a. Encara no he escrit el segon capítol.
 b. El segon capítol encara no l'he escrit.

Ambdues oracions són ben formades, tant en anglès com en català, però la seva estructura és diferent. Aquesta diferència en l'estructura, però, no és un reflex de requeriments temàtics diferents, ja que el predicat 'escriure' requereix un agent i un tema a ambdues oracions,

ni de requeriments lògico-semàntics diferents, ja que no hi ha cap diferència en les seves condicions de veritat sinó que són lògico-semànticament equivalents.

Quina és, doncs, la motivació darrere el contrast a (5) i (6)? La resposta, encara que generalment provinent d'una tradició lingüística diferent, ja fa temps que la tenim: L'articulació informacional de l'oració. Hi ha diverses teories sobre el caràcter exacte d'aquesta articulació informacional i diverses propostes sobre quina és la divisió informacional més adequada. A (7) hi ha una relació amb les quatre articulacions principals que s'han proposat i els estudis que les proposen o adopten:

- (7) ● tema-remà (Firbas 1964, Daneš 1957, Halliday 1967, Contreras 1976).
 ● tòpic-comentari (Mathesius 1915, Strawson 1964, Kuno 1972, Gundel 1974, 1987, Dahl 1974, Li & Thompson 1976, Reinhart 1982, Davison 1984).
 ● tòpic-focus (Sgall & Hajičová 1977-78 i d'altres d'aquella escola (cf. Hajičová 1984 per a una llista), von Stechow 1981).
 ● focus-rerefons (focus-presuposició o focus/proposició-oberta) (Akmajian 1970-1979, Chomsky 1971, Jackendoff 1972, Rochemont 1978, 1986, Wilson & Sperber 1979, Prince 1981, 1986, Ward 1985, Lambrecht 1987, 1988).

Les articulacions tema-remà i tòpic-comentari divideixen l'oració en dues parts. Una, el 'tema' o 'tòpic', és, literalment, el tema o l'assumpte de l'oració, ja que hom diu que el contingut de l'oració tracta de la denotació d'aquest 'tòpic'.³ L'altra, el remà o comentari, és precisament allò que diem sobre aquest tema o assumpte. Les articulacions tòpic-focus (aquí tòpic s'usa amb un significat diferent) i focus-rerefons també divideixen l'oració en dues parts. La divisió,

³ L'ús de la paraula 'tema' per a significar tant el paper temàtic que hem vist més amunt i el tòpic d'una oració és només una malaurada coincidència.

però, és entre el material que es considera material vell o conegut per l'oient (el rerefons) i el material que es considera informació nova per a l'oient (el focus).⁴

Cadascuna d'aquestes propostes presenta certs problemes tant de definició, especialment per a les nocions de tema o tòpic d'una banda i pressuposició o proposició oberta de l'altra, com d'abast empíric. A Vallduví (1990) aquests problemes s'hi descriuen en detall, intentant alhora proveir una alternativa que no pateixi les mateixes tares. Amb aquest propòsit, adoptem la interpretació de l'articulació informacional de l'oració de Chafe (1976) i Prince (1986) vista com a empaquetament d'informació. Aquests autors defineixen l'empaquetament d'informació com una estructuració del contingut proposicional de l'oració per part del parlant d'acord amb les seves assumpcions sobre els coneixements i estat d'atenció de l'oient. Aquí interpretem aquesta noció d'empaquetament en el seu sentit literal i l'anàlitzem en termes d'instruccions dissenyades pel parlant per a l'oient per optimitzar l'entrada del contingut proposicional a la base de coneixements d'aquest. O sia, l'oració es moldeja de tal manera que indica, per una banda, quina part del contingut proposicional és realment informativa, i per l'altra, on i com entrar aquesta part informativa dintre la base de coneixements de l'oient. A l'articulació proposada a Vallduví (1990), el focus és la part informativa i el rerefons és la part que indica on i com el focus s'ha d'introduir. El rerefons es subdivideix en dues parts més, una de les quals correspon més o menys al tema o tòpic de les altres articulacions.

L'empaquetament informacional de les oracions és una característica universal del llenguatge humà i per tant es troba reflectit a totes les llengües, cada llengua té certes opcions a l'hora de representar estructuralment aquestes instruccions. Més amunt, als exemples (5) i (6), hem vist com el català i l'anglès poden anteposar

⁴ De fet, i per a ser exactes, hi ha dues propostes diferents sota l'etiqueta tema-remà. Un 'tema' és tal com l'hem descrit aquí (cf. Halliday 1976), però l'altre 'tema' és més o menys equivalent al rerefons de l'articulació focus-rerefons (cf. Firbas 1964).

constituents de la mateixa manera amb finalitats informatives. Tot i així, català i anglès discrepen en la manera de representar estructuralment certs aspectes de les instruccions informatives, i és aquesta discrepància que fa que el català resulti de gran interès per a l'estudi d'aquesta qüestió.

Fixem-nos primer en l'anglès. És un fet ben estudiat que en anglès el focus d'una oració es pot assenyalar mitjançant l'ús exclusiu de la prosòdia, és a dir, que no calen operacions sintàctiques per a assolir-ho. Això ho il·lustra el paradigma de (8), on la prominència prosòdica pot caure damunt de qualsevol constituent (l'exemple (c), que completa el paradigma, requereix certa sofisticació contextual; tot i això, l'assignació de prominència prosòdica damunt el verb és possible, tal i com indica l'exemple (d), més neutral respecte al context):

- (8)
- a. We put the knife in the DRAWER.
 - b. We put the KNIFE in the drawer.
 - c. We PUT the knife in the drawer.
 - d. The boss HATES broccoli.

Aquestes oracions són lògic-semànticament equivalents, però divergeixen en la seva articulació informacional: a (8)c els complements verbals han de ser part del rerefons, a (8)b el locatiu ha de ser part del rerefons i l'objecte directe del focus informatiu i a (8)a els dos complements verbals han de ser focals.

Com ho fa, el català, per expressar aquest mateix empaquetament informacional? A (9) hi veiem les oracions catalanes que corresponen a les oracions angleses de (8):

- (9)
- a. Fiquem el ganivet al CALAIX.
 - b. Hi fiquem el GANIVET, al calaix.
 - c. L'hi FIQUEM, el ganivet, al calaix.
 - d. L'hi FIQUEM, al calaix, el ganivet.

La prominència prosòdica en aquestes oracions de (9) és damunt els mateixos constituents que a (8), encara que sembla haver-hi arribat

d'una manera diferent. En català no és la prominència que es mou amunt i avall per a assolir el significat informacional desitjat, sinó més aviat són els constituents que en certa manera 'fugen' de la prominència prosòdica. Quan volem que el locatiu romanguí fora del focus l'hem de treure de la clàusula, com a (9)b, i quan volem que ambdós complements pertanyin al rerefons els hem de treure tots dos. A (9) la presència dels clítics acompanyant el verb (presència il·lícita quan els complements són in situ) ens indica que els complements són efectivament fora de la clàusula central.

Allò que s'observa, doncs, és que el català fa servir procediments sintàctics allà on l'anglès fa servir procediments purament prosòdics. Cal remarcar, també, que el català ha d'usar aquests mecanismes sintàctics per força, ja que li és impossible de fer-ho, tal i com ho fa l'anglès, només amb prosòdia. Això ho il·lustrem amb (10):⁵

- (10) a. *Fiquem el GANIVET al calaix.
b. *FIQUEM el ganivet al calaix.

És a dir, que en català la manifestació de l'empaquetament informacional de l'oració requereix l'ús de la sintaxi per a qualsevol aspecte, mentre que en anglès, encara que també hi hagi operacions sintàctiques com l'anteposició de complements, molts aspectes es poden manifestar mitjançant només la prosòdia.

L'operació sintàctica que hom fa servir en català per a representar el significat informacional és la dislocació, la qual es dona en dues modalitats direccionals: dislocació a la dreta i dislocació a l'esquerra. Les oracions següents, exemples trets de texts o converses reals, mostren l'ús d'aquesta construcció:

⁵ Les oracions que ara veurem són agramaticals en el seu ús corrent. Tanmateix, sembla haver-hi dues situacions anormals en les quals hom podria fer-les servir: una, amb un ús metalingüístic fent una correcció de pronunciació o alguna cosa similar (cf. Horvath 1986 per a un comportament paral·lel a l'hongarès) i, l'altra, en 'motherese' or 'baby-talk', o sia, el llenguatge de certs adults quan s'adrecen als infants (comunicació personal de Lluís Payrató).

- (11) Vet aquí la veu de l'autoritat, això cal, això no cal:
aquesta és la realitat (...). Ah, carall, que *pro*, n_2 'és,
de-dura₂, de-vegades₃, la-realitat₁...
(Pau Faner, *La primera oració*, AVUI 1-25-87)
- (12) E₁. Saps què són, ametllons?
E₂. Ametlles grosses, suposo.
E₁. Bueno, són semblants, sí. Però així amb la closca
i tot.
E₂. *Les ametlles també en₁ tenen, de-closca₁.*
E₁. *Ah! Jo no n'he menjat mai, amb closca.*
E₃. *No, jo acostumo a treure '/l₁-zi/, la closca₁.*
E₁. Hòstia!
(CC/JV/EV 11-86)
- (13) (Escrit a un aerograma. Primera ratlla a l'espai extra del
darrere:)
Amb-aquest-tros-de-paperet₁, ja no hi, comptava.
(PC 02-87)

Les oracions pertinents de (11) i (12) són exemples de dislocació a la dreta i l'exemple de (13) és una dislocació a l'esquerra equivalent a la que hem vist a (6)b. Tots els elements dislocats són part del rerefons, és a dir, no aporten informació a la base de coneixements de l'oient sinó que indiquen com la informació representada pel focus s'ha de introduir en aquesta base de coneixements. Una característica comuna a tots els elements dislocats és que no poden contenir el punt màxim de prominència prosòdica.⁶ Una altra és que tots han de ser vells o coneguts quant al seu valor referencial, encara que això és un pre-requeriment perquè puguin fer la seva funció d'indicadors per a la

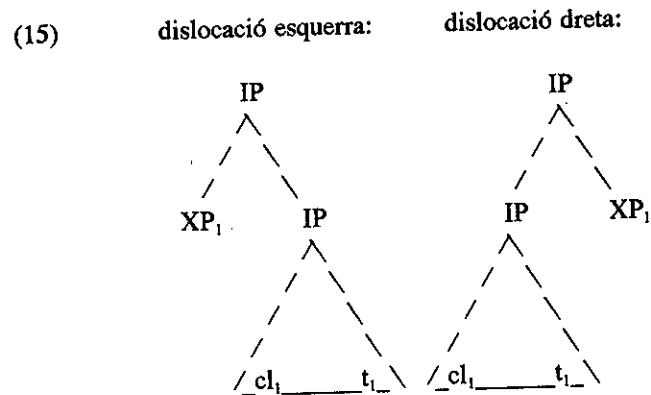
⁶ Aquí no tenim en compte el cas de l'anteposició focal de casos com *ROVELLONS ma mare vol comprar*, ja que sembla ser que aquesta construcció és estructuralment diferent (cf., per exemple, Bonet & Solà 1986 i Vallduví 1990).

informació focal a la base de coneixements de l'oient.

Una oració particular permet la dislocació de tots els complements verbals tant a la dreta com a l'esquerra, i a més, les dislocacions poden ser múltiples i en qualsevol ordre lineal. Això es pot observar al paradigma mostrat a (14):

- (14)
- el ganivet_i al calaix_j l_i'hi_j fiquem $t_i t_j$.
 - al calaix_j el ganivet_i l_i'hi_j fiquem $ti t_j$.
 - el ganivet_i l_i'hi_j fiquem $t_i t_j$ al calaix_j.
 - al calaix_j l_i'hi_j fiquem $t_i t_j$ el ganivet_i.
 - l_i'hi_j fiquem $t_i t_j$ el ganivet_i al calaix_j.
 - l_i'hi_j fiquem $t_i t_j$ al calaix_j el ganivet_i.

En una oració canònica, l'oració mostrada a (9)a, hom espera trobar els complements verbals a les posicions que aquí hem indicat amb les t subindexades. Tanmateix, a causa dels requeriments imposats per la representació de l'articulació informacional, aquests elements són desplaçats i dislocats a la dreta o l'esquerra. L'anàlisi estructural que Vallduví (1990) proposa és la que mostrem a (15):

Aquesta anàlisi és la que Baltin 1982 i Rochement 1989 proposen per a l'anglès i l'italià i és també força adequada per al català si tenim en

compte fets com l'ordre relatiu entre les frases dislocades i els elements-qu i certes partícules perifèriques com *xec* i *oi?*, i la interacció amb la prosòdia (cf. Vallduví 1990).

Aquestes operacions produeixen oracions com les de (16), perfectament legítimes i bastant comunes, encara que d'unes característiques estructurals bastant sofisticades:⁷

- (16) [IP El petit_i [IP [IP [IP (ja) l_i'hi_j HA PORTAT $t_i t_3 t_2$] ma mare₂] al metge₃.]

Si l'oració no hagués de satisfer cap requeriment informacional, no hi hauria necessitat de recórrer a aquestes operacions sintàctiques. És a dir, la posició a la superfície dels arguments del predicat 'portar' a l'oració (16) es deu a la seva condició de rerefons a l'articulació informacional de l'oració i no al seu status en termes temàtics, de cas o lògico-semàntics. Aquesta situació és anàloga al cas de l'anteposició dels elements que ja hem vist i que il·lustrem un altre cop a (17):

- (17) Qui_i va veure t_i ?

La t representa la posició canònica dels arguments tema en català. Si el complement de *veure* a (17) no fos l'objecte de la pregunta en qüestió, apareixeria a la posició canònica i no caldria recórrer a cap operació sintàctica. Es pot dir ben bé que la seva condició d'element-qu i la interpretació de (17) com una pregunta no-eco són els responsables de l'anteposició de *qui*.⁸

⁷ En aquest exemple hem posat la t que representa el subjecte *ma mare* al final de tot de la clàusula. Això contrasta amb l'anàlisi tradicional del català que suposa que la posició canònica del subjecte és la posició pre-verbal. A Vallduví (1990) hi ha arguments que suporten la posició presa en aquesta representació i referències a d'altres treballs que l'adopten. Aquí aquesta presa de posició no ens afecta massa directament.

⁸ Per suposat, hi ha llengües on les preguntes no requereixen l'anteposició dels elements-qu a la superfície.

Què fa que un complement no-focal, un pic cal dislocar-lo, es disloqui cap a la dreta o cap a l'esquerra? Com s'ha esmentat més amunt, el rerefons és constituït per dues parts que, dins la tasca comuna de dirigir la introducció d'informació a la base de coneixements de l'oient, desenvolupen una funció específica distinta. Una part del rerefons correspon a la noció tradicional de 'tòpic o tema'. Seguint la tradició lingüística en aquesta qüestió, el 'tòpic' és un element que s'anteposa a una posició inicial dins l'oració. Aquí adoptem el terme *àncora* per a designar el 'tòpic', encara que la definició d'*àncora* és diferent i tampoc no cobreix exactament el mateix espai empíric que 'tòpic' cobreix. La part del rerefons que es disloca a l'esquerra és, per tant, l'*àncora*.

L'*àncora* indica exactament on cal introduir l'informació de l'oració a la base de coneixements de l'oient. Adoptant una visió de l'estructura d'aquesta base de coneixements tipus 3 'fitxer' (cf. Heim 1982), on cada ens o referent està representat per una fitxa mental on registrem tots els coneixements que adquirim que afecten aquell ens o referent, diem que l'*àncora* especifica a quina fitxa cal accedir per registrar-hi la informació continguda en el focus. Per exemple, en el cas de (16) la fitxa a què cal accedir és la fitxa que representa l'ens 'el petit' i és allà on hem de registrar l'informació que conté l'oració. A l'oració (18) la fitxa que s'especifica és la fitxa que representa l'ens 'el metge' i a (19) és la fitxa de 'la mare de l'emissor':⁹

(18) [_{IP} Al metge₃ [_{IP} [_{IP} (ja) l₁'hi₃ HA PORTAT t₁ t₃ t₂] ma mare₂] el petit₁.]

(19) [_{IP} Ma mare₂ [_{IP} [_{IP} (ja) l₁'hi₃ HA PORTAT t₁ t₃ t₂] el petit₁] al metge₃.]

La presència de l'*àncora* no és obligatòria, ja que l'*àncora* ens indica

⁹ En català, com hem vist, hom pot especificar més d'una fitxa segurament amb objectius retòrics.

a quina fitxa *accedir*: és a dir, si no cal accedir a una fitxa no ens cal la presència de l'*àncora*. Això pot donar-se en dues circumstàncies: una, que no calgui accedir a una fitxa perquè la fitxa que ja tenim oberta actualment és la fitxa on s'ha de registrar la informació de l'oració, o sia, ja hi tenim accés, o, dues, que la informació no s'hagi de registrar a la fitxa que representa un ens en concret sinó a una fitxa provisional que podríem anomenar 'fitxa de situació'.¹⁰

Un pic s'ha produït la introducció mitjançant la fitxa especificada, el contingut proposicional de l'oració esdevé assequible des de les altres fitxes de la base de coneixements que representen ens que formen part de l'esdeveniment o situació descrit per l'oració. Aquest pas pot dur-se a terme, tal i com es fa als programes de base de dades o els programes 'hypercard', mitjançant una xarxa d'accés múltiple des de les fitxes rellevants. L'existència de l'*àncora* ens reporta certs avantatges que són absents a la visió més tradicional de la metàfora del fitxer. La metàfora del fitxer, encara que intuïtivament força encertada, implica un alt grau de redundància que fa que el sistema d'introducció d'informació a la base de coneixements de l'oient sigui poc econòmic. Com ja hem vist, només cal que introduïm la informació a la base de coneixements un cop, però no un cop per cada referent que pren part en una oració concreta, i l'*àncora* n'és responsable, d'aquest estalvi.

Tanmateix, aquest no és l'únic estalvi que obtenim. El complement de l'*àncora* dins del rerefons, que anomenem *cua*, s'encarrega d'aportar la resta d'aquest estalvi. La metàfora del fitxer tampoc no té en compte els coneixements que l'oient ja té a la seva base de coneixements. És a dir, suposem que hom vol comunicar la proposició 'l'amo odia el bròquil'. Suposem, a més, que l'oient prèviament a l'emissió d'aquesta proposició, està atenent a l'existència de l'ens 'l'amo' i sap també que existeix una certa relació entre l'amo i el bròquil, encara que no sap quina és. En la visió tradicional del

¹⁰ Aquí no tenim espai per a discutir i il·lustrar aquests processos, però el lector interessat pot dirigir-se a Vallduví (1990) per a més informació.

fitxer no podem distingir aquest oient d'un oient que no sap que existeixi cap relació entre l'amo i el bròquil, ja que simplement s'afirma que cal registrar la propietat d'odiar el bròquil a la fitxa pertinent, en aquest cas, la que representa 'l'amo'.

És evident que això comportaria certa redundància en el cas de l'oient que sap més. Tanmateix, l'emissor és al corrent d'allò que l'oient sap o no sap i moldeja l'oració amb el propòsit d'evitar aquesta redundància. En concret, l'emissor generalment usaria l'oració (20)a adreçant-se a l'oient que sap que la relació entre l'amo i el bròquil existeix (però no sap quina) i l'oració (20)b adreçant-se a l'oient que no sap que aquesta relació existeix:

- (20) a. L'amo I₁'ODIA t₁, el bròquil₁.
b. L'amo odia el BROQUIL.

L'exemple (20)a és una oració amb cua. La tasca de la cua és assenyalar que, un pic som a una fitxa gràcies a l'acció de l'àncora, la manera en què registrem la informació focal és diferent que si no hi hagués cua. Als casos que hem vist abans, la informació simplement s'afegia a la fitxa en qüestió mitjançant una addició. La cua indica que la manera com hem d'afegir el focus és una substitució i no una addició. O sia, el parlant indica a l'oient que a la fitxa que representa 'l'amo' ja hi té registrat el coneixement de la relació entre l'amo i el bròquil ('l'amo x bròquil') i que el que ha de fer és substituir x per la relació 'odiar'. És d'aquesta manera que la presència de la cua evita la introducció redundat de coneixements que l'oient ja té.

L'articulació informacional de l'oració que hem proposat, doncs, és la que teniu representada a (21):

- (21) S = {focus, rerefons}, rerefons = {àncora, cua}

Aquesta divisió, com hem dit, incorpora els avantatges de les altres proposades i les subsumeix en una de sola, ahora que ens proveeix d'una funció clara per a les nocions informacionals, que fins ara havien romàs obstinadament evasives. L'oració (20)a és, doncs, una oració

amb àncora, focus i cua i l'oració (20)b és una oració amb àncora i focus. Les interpretacions informacionals respectives són il·lustrades a (22)a i (22)b:

(22)

- a. Vés a la fitxa que representa l'ens 'l'amo' i registra la informació de l'oració substituint-hi l'x de 'l'amo x el bròquil' per 'odia'.
- b. Vés a la fitxa que representa l'ens 'l'amo' i registra la informació de l'oració afegint-hi que odia el bròquil.

La representació global de l'empaquetament informacional de l'oració en català és il·lustrada a (23):

- (23) [_{IP} àncora [_{IP} [_{IP} focus] cua]]

El rerefons es disloca a posicions fora de la clàusula central, deixant-hi només el focus. La direccionalitat de la dislocació depèn de la funció específica de cada un dels elements que componen el rerefons. Si l'element fa d'àncora es disloca cap a l'esquerra; si l'element fa de cua es disloca cap a la dreta. Ja hem vist que tant l'àncora com la cua poden ser múltiples.

El següent pas que hauríem de fer és intentar aplicar aquesta representació als casos de l'anglès que hem vist més amunt. Encara que aquí no podem pas fer-ho, a Vallduví (1990) investiguem si i com podem estendre aquesta representació informacional a l'anglès, i val a dir que es pot fer d'una manera força sistemàtica. El que sí que és evident, tanmateix, és que el català representa aquests requeriments informacionals a través de la posició dels constituents d'una manera desambiguada, mentre que l'anglès ho fa, en certs casos, mitjançant només la prosòdia i sense cap efecte sintàctic, cosa que dona peu a ambigüitats informacionals.

El català, gràcies a aquesta propietat, esdevé un lloc ideal per a l'estudi de la representació i la constitució interna de l'empaquetament informacional. L'estructura superficial del català, a diferència de

l'estructura superficial d'altres llengües, reflecteix amb un alt grau de fidelitat els requeriments informacionals de l'oració. Altres llengües reflecteixen sobretot requeriments temàtics i de cas, cosa que fa que l'observació de l'estructura informacional resulti més difícil. Aquest tret fa que el català pugui donar-nos una empenta important en el camí cap a una caracterització universal de l'empaquetament d'informació i la seva configuració estructural.

ENRIC VALLDUVÍ

BIBLIOGRAFIA

- Akmajian, A. 1979 (1970). *Aspects of the grammar of Focus in English*. New York: Garland.
- Baltin, M. 1982. *A Landing Site Theory of Movement Rules*. «Linguistic Inquiry» 13.1-38.
- Bonet, Sebastià & Joan Solà, 1986. *Sintaxi generativa catalana*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana.
- Chafe, W.L. 1976. *Givenness, contrastiveness, definiteness, subjects, topics, and point of view*. Dins C.Li, ed. *Subject and topic*. NY: AP. Pp. 25-55.
- Chomsky, N. 1971. *Deep structure, surface structure, and semantic interpretation*. Dins D. Steinberg & L. Jakobovits, eds. *Semantics*. Cambridge: Cambridge Univ. Press. Pp. 183-216.
- Contreras, H. 1976. *A theory of word order with special reference to Spanish*. Amsterdam: North Holland.
- Dahl, Ö. 1974. *Topic-Comment Structure Revisited*. Dins Ö. Dahl, ed. *Topic and Comment. Contextual Boundedness and Focus (Papers in Text Linguistics 6)*. Hamburg: Helmut Buske. Pp. 1-24.
- Daneš, F. 1968 (1957). *Some Thoughts on the Semantic Structure of the Sentence*. «Lingua» 21. 55-69.
- Davison, A. 1984. *Syntactic Markedness and the definition of sentence topic*. «Language» 60. 797-846.
- Firbas, J. 1964. *On defining the theme in functional sentence perspective*. «Travaux linguistiques de Prague» 1. 267-280.

- Green, G.M. 1980. *Some wherefores of English inversions*. «Language» 56. 582-601.
- Gundel, J. 1974. *The role of topic and comment in linguistic theory*. Tesis doctoral de la University of Texas.
- Gundel, J. 1987. *Universals of Topic-Comment structure*. Dins M. Hammond, E. Moravcsik and J. Wirth, eds. *Studies in Syntactic Typology*. Amsterdam; Philadelphia: John Benjamins.
- Hajičová, E. 1984. *Topic and Focus*. Dins P. Sgall, ed. *Contributions to Functional Syntax. Semantics and Language Comprehension (LLSEE 16)*. Amsterdam; Philadelphia: John Benjamins. 189-202.
- Halliday, M.A.K. 1967. *Notes on transitivity and theme in English (Part II)*. «Journal of Linguistics» 3. 199-244.
- Jackendoff, R. 1972. *Semantic interpretation in Generative Grammar*. Cambridge: MIT Press.
- Kuno, S. 1972. *Functional sentence perspective*. «Linguistic Inquiry» 3. 269-320.
- Lambrecht, K. 1987. *Sentence focus, information structure, and the thematic-categorical distinction*. *BLS* 13.366-382.
- Lambrecht, K. 1988. *When subjects behave like objects: A markedness analysis of sentence focus construction across languages*. Versió revisada d'un treball presentat al 1987 LSA Meeting, San Francisco.
- Li, C.N. & S.A. Thompson. 1976. *Subject and Topic: a New Typology of Language*. Dins C.N. Li, ed. *Subject and Topic*. New York: Academic Press. Pp. 457-589.
- Mathesius, Vilém. 1915. *O passiviu v moderní angličtině*. «Sborník filologický» 5. 198-220.
- Prince, E.F. 1981. *Topicalization, Focus-Movement, and Yiddish-Movement: a pragmatic differentiation*. *BLS* 7. 249-64.
- Prince, E.F. 1986. *On the syntactic marking of presupposed open propositions*. *Parasession Papers*. *CLS* 22.208-22.
- Prince, E.F. 1988. *Discourse Analysis: A part of the study of linguistic competence*. Dins F. Newmeyer, ed. *Linguistics: the Cambridge Survey*, v.2. Cambridge: Cambridge University Press. Pp. 164-82.

- Reinhart, T. 1982. *Pragmatics and linguistics: an analysis of sentence topics*. «Philosophica» 27. 53-94.
- Rochemont, M. 1978. *A theory of stylistic rules in English*. New York: Garland.
- Rochemont, M. 1986. *Focus in Generative Grammar*. Amsterdam; Philadelphia: John Benjamins.
- Rochemont, M. 1989. *Topic Island and the Subjacency Parameter*. «Canadian Journal of Linguistics» 34. 145-70.
- Sgall, P. & E. Hajičová. 1977-78. *Focus on Focus*. «Prague Bulletin of Mathematical Linguistics» 28.5-51 and 29.23-41.
- Sgall, P., E. Hajičová & J. Panevová. 1986. *The Meaning of the Sentence in its Semantic and Pragmatic Aspects*. Dordrecht: Reidel.
- von Stechow, A. 1981. *Topic, Focus and Local Relevance*. Dins Klein, W. & W. Levelt, eds. *Crossing the Boundaries in Linguistics*. Dordrecht: Reidel. Pp. 95-130.
- Strawson, P.F. 1964. *Identifying Reference and Truth-Values*. Reimprès dins D. Steinberg & L. Jacobovits, eds. *Semantics*. Cambridge: Cambridge University Press. Pp. 86-99.
- Vallduví, E. 1990. *The Informational Component*. Tesi doctoral de la University of Pennsylvania.
- Ward, G. 1985. *The semantics and pragmatics of preposing*. Tesi doctoral de la University of Pennsylvania.
- Wilson, D. & Sperber, D. 1979. *Ordered entailments: an alternative to presuppositional theories*. Dins C.K. Oh & D. Dinneen, eds. *Syntax and Semantics 11: Presupposition*. New York: Academic Press. Pp. 299-323.